

Ruspolitisk handlingsplan i Smøla kommune 2014 – 2020

 Smøla kommune

- Øy i et hav av muligheter

Vedtatt av Smøla kommunestyre 18.12.2014 – sak 56/1

Revisjon kap 5.2 Salgs- og skjenkebestemmelser – Vedtatt av Smøla kommunestyre 27.02.2020 – sak 4/20

Revisjon kapittel 5.2 Salgs- og skjenkebestemmelser – Vedtatt av Smøla kommunestyre 15.06.2023 – sak 45/23

Innhold

1.	Forord	4
2.	Innledning	5
2.1.	Bakgrunn	5
2.2.	Mandat	6
2.3.	Sammensetning og prosess	6
3.	Situasjonsbeskrivelse	8
3.1.	Rusmiddelsituasjonen i Norge	8
3.2.	Situasjonen i Smøla.....	9
4.	Visjon – Mål	13
4.1.	Visjon	13
4.2.	Mål	13
4.3.	Strategier	15
5.	Tiltak	16
5.1.	Tiltak	16
5.2.	Salgs- og skjenkebestemmelser	19
6.	Gjennomføring og oppfølging av den rusmiddelpolitiske handlingsplana	22
7.	Lovgivning og kilder	22
8.	Oversikt over de regionale rusinstitusjoner og kompetansesenter for rusmiddelspørsmål	23
	Regionale rusinstitusjoner	23
	Klinikker: Vestmo Behandlingscenter - Molde Behandlingscenter - Trondheimsklinikken..	23

1. Forord

Ruspolitisk handlingsplan 2014 – 2020 er et plandokument som har vært etterspurt i Smøla kommune de siste årene, og er prioritert i planstrategi med planmessig ferdigstilling i desember 2013.

Den forrige ruspolitiske plana for Smøla kommune som var for perioden 2004 – 2007.

Ruspolitisk handlingsplan er utarbeidet i hht. Statens veileder og erstatter tidligere plan. Det er lagt stor vekt på medvirkning og tverrfaglighet, og innspillene fra referansegruppa og politisk temamøte er tillagt stor vekt i arbeidet med plana.

Som en del av planprosessen har plana vært lagt ut på høring.

Plana, som er en temaplan, skal være et viktig styringsverktøy for det kommunale ruspolitiske arbeidet, og viser blant annet hvilke områder og tiltak som skal prioriteres av kommunen.

Smøla, april 2014	
Tove Norøm Rokstad leder i arbeidsgruppa	Håvard Knutsen
Håvard Bjørkly	Bente Width Berg Sekretær

2. Innledning

2.1. Bakgrunn

Ruspolitisk handlingsplan for Smøla er en temaplan med utgangspunkt i kommuneplan for Smøla 2007-2019, vedtatt den 06.02.07.

Smøla kommunestyre vedtok den 15.02.13 et planprogram for utarbeidelse av Rusmiddelpolitisk handlingsplan for Smøla 2014 – 2020. (K.sak 3/13).

Med rusreformen i 2004 fikk de regionale helseforetakene ansvaret for tverrfaglig spesialisert behandling av rusavhengighet. Kommunen fikk fortsatt ansvar for tiltak i nærmiljøet og omsorgspregede tiltak. Hensikten med rusreformen var å styrke helsetjenestetilbudet og sikre helhet i behandlingstilbudet til personer med rusavhengighet (R-I-8/2004). Planen inneholder tiltak innenfor hele rusområdet, det vil si forebygging, behandling, rehabilitering og oppfølging. Hensikten med planen er å øke kvaliteten og kompetansen i rusfeltet. Planen har også et mål om å bedre samhandling på individ- og systemnivå.

Samhandlingsreformen gir alle sektorer i kommunen et felles ansvar for innbyggernes helsesituasjon. Prinsippet er "Helse i alt vi gjør". Den demografiske utviklingen og økt antall eldre og varige livsstilssykdommer, krever endringer om samfunnet skal ha økonomisk bæreevne (St.meld. nr. 47 2008-2009). Samhandlingsmeldingen, jf. Inst. 212 S (2009-2010) fremhever at reformen skal ha fokus på Investering i forebyggende helsearbeid og tidlig intervensjon. Ressurser og tiltak skal inn på tidlig tidspunkt, slik at sykdom unngås, utsettes eller reduseres (St.meld. nr. 47 2008-2009).

Lovverk

Som en følge av Samhandlingsreformen kom lov om folkehelsearbeid og lov om helse- og omsorgstjenester.

Lov om folkehelsearbeid gir kommuner, fylkeskommune og stat ansvar for helsefremmede og forebyggende arbeid, herunder rusforebyggende arbeid.

I lov om folkehelse § 7 står det at kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte helseutfordringer knyttet til oppvekst- og levekår som for eksempel bolig, utdanning, tobakksbruk, alkohol og annen rusbruk.

Lov om helse- og omsorgstjenester skal sikre samhandling innad i kommunen, mellom spesialisthelsetjeneste og den kommunale helse- og omsorgstjenesten (Ot.prp.nr 73. 2008-2009). Kommunen skal gi helhetlige og koordinerte tjenester til pasienter og brukere gjennom forpliktende samarbeidsavtaler og avtalte behandlingsforløp.

Samhandlingsreformen og de nye lovene er tydelig på at psykiske lidelser og rusavhengighet er likestilt med somatiske lidelser. Det vil si at personer med disse lidelsene har rett til øyeblikkelig hjelp fra 2016, med krav om at det foreligger avtaler mellom kommuner og helseforetak (Helse- og omsorgsdepartementet 21.12.2011).

Ruslidelser og psykiske lidelser påvirker hverandre gjensidig og krever spesiell oppmerksomhet.

Handlingsplana er en systematisk oversikt over hvilke tiltak som det bør satses på for å møte de måla kommunen setter seg, med tidsfrister for gjennomføringa. I ettertid bør det være mulig å se hvilke tiltak som er gjennomført.

2.2. Mandat

Med bakgrunn i planarbeidet skal det utarbeides en ruspolitisk handlingsplan som ei temaplan som definerer:

- Overordnede mål for rusmiddelpolitikken i Smøla.
- Mål for ulike innsatsområder.
- Resultatmål med en spesifisert beskrivelse av det Smøla kommune ønsker å oppnå med plana.
- Strategier for å nå målene.
- Tiltak for å gjennomføre strategiene på flere nivåer og for ulike målgrupper som hele kommunens befolkning, risikoutsatte grupper og rusmiddelbrukere.

2.3. Sammensetning og prosess

Smøla kommunestyret oppnevnte den 15.02.13 styringsgruppe og arbeidsgruppe for arbeidet med ruspolitisk handlingsplan i Smøla kommune.

Styringsgruppe: Smøla Formannskap

Arbeidsgruppe:

Leder Tove Norøm Rokstad, politisk oppnevnt

Håvard Knutsen, politisk oppnevnt

Håvard Bjørkly, kommunelege

Bente Width Berg, NAV-leder - sekretær

Med bakgrunn i planprogrammet har arbeidsgruppa satt sammen følgende referansegruppe.

Referansegruppe:

Carin Melin-Rokstad, enhet helse og omsorg

Else Jorunn Lillenes, enhet helse og omsorg

Alf Jostein Holmen, enhet barneskole

Endre Hatlelid, enhet ungdomsskole

Hilde Tone Moe, enhet barnehage

Laila Skaret, enhet kultur

Astrid Lie Dalseth, enhet NAV

Eldbjørg Osen, Smøla ungdomsråd

Asbjørn Holand, Politiet

Hanne Holmen, skjenkenæringen v/ Havkroa

Irene Brevik, salgsnæringen v/ Coop

Kari Dyrnes, FAU Smøla ungdomsskole

Det har i planperioden vært gjennomført:

6 møter i arbeidsgruppa

2 møter med referansegruppa

1 temamøte i kommunestyret

2 møter med styringsgruppa

Referansegruppa

I det første møte i referansegruppa ble det arbeidet med utfordringer og hva som var ønsket for Smøla med hensyn til ruskultur, rusmiddelbruk, etterspørsel og tilgjengelighet.

Gruppa ga innspill på en ruskultur på Smøla hvor holdningen blant mange ungdommer og voksne er at det er greit at ungdom ned til 15 år drikker alkohol.

Salgs- og skjenkesteder stiller krav til legitimasjon for å få kjøpt alkohol, men det er også kjent at det i kommunen foregår langing til ungdom under 18 år.

Innspill etter første møte med referansegruppa:

- være en MOT-kommune, også i barneskolen
- presentere Smøla som MOT-samfunn ved lokale arrangement
- utarbeide plan for gjennomføring av undervisning og kampanjer om rus
- ha oppslag med kontaktinformasjon i alle enheter
- oppmuntre og legge til rette for at barn og unge deltar i organiserte aktiviteter
- drive aktivt holdningsskapende arbeid i skolen og blant foreldre
- styrke det tverrfaglige samarbeidet for barn av psykisk syke foreldre og rusmiddelbrukere
- etablere tverrfaglig samarbeid for personer med rusproblemer
- gi personer med rusproblemer individuell oppfølging
- tilby støttekontakt til personer med rusproblemer
- ha et aktivt og synlig politi i det forebyggende arbeidet
- ha rusfrie arrangement for ungdom fra 13 år
- styrke det tverrfaglige samarbeidet i kommunen
- vurdere interkommunalt fagsamarbeid
- etablere bemannet hybelhus i Kristiansund / oppfølging på hybel
- AA-gruppe
- tilby Individuell plan til personer med rusproblemer
- videreføre dagens ordning med salgs- og skjenketider
- ha flere og bedre kontroller på salg- og skjenkesteder

I andre møte med referansegruppe ble utkast til plan med tiltaksdel gjennomgått. Gruppa ga innspill som er innarbeidet i forslaget.

Temamøte i kommunestyret

I temamøter om rus for kommunestyret den 30.05.13 innledet Rita Valkvæ fra kompetansesenteret for Rusbehandling Midt-Norge. Tverrpolitiske arbeidsgrupper drøftet tema som ansvarlig rusmiddelkultur i lokalmiljøet, kommunen som trygg og inkluderende for fastboende og turister, rusmiddelpolitiske virkemidler og andre tiltak.

Innspill fra temamøte i kommunestyret den 30.05.13:

- ha en fornuftig regulert tilgjengelighet av alkohol
- ha kontroll på det lovlige for å kunne håndtere det ulovlige
- ha en kultur som ikke legitimerer alkohol fra 15 årsalderen
- ha mål om å heve debutalder
- drive holdningsskapende foreldrearbeid
- støtte opp om rusfrie arrangement for ungdom / rusfrie møteplasser / ungdomsklubb
- ha null-toleranse for promillekjøring på Smøla
- markedsføre «trygg hjem for en 50-lapp»
- ha rus som tema i elevsamtaler i hensikt å forebygge

- gjennomføre holdningsskapende arbeid i forkant av hybeltilværelse
- ha fokus på tidlig intervensjon – også barnehage og barneskole
- ha god kompetanse i tverrfaglig samarbeid / etablere kompetanseteam / «ottegruppe»
- fokus på arbeidsgiverrollen – AKAN
- tilby bedrifter i Smøla informasjon om forebyggende rusarbeid
- ha ansvarlig salgs- og skjenkesteder
- ha flere og bedre kontroller på salg- og skjenkesteder
- ha tydelig regelverk og konsekvenser for brudd
- samarbeide med lag og organisasjoner om holdninger til rus i arbeidet med barn og unge

3. Situasjonsbeskrivelse

3.1. Rusmiddelsituasjonen i Norge

Regjeringens mål er å redusere negative konsekvenser av rusbruk for enkeltpersoner og for samfunnet. I følge Helsedirektoratet er misbruk av alkohol et av vår tids største helseproblem. Alkohol og tobakk er en av de viktigste årsakene til uførhet, sykdom og tidlig død.

Alkoholbruk i samfunnet fortsetter å stige og spesielt gjelder dette for bruk av vin. I 1993 var totalomsetningen på 4,55 liter pr innbygger fra 15 år og oppover, og i dag er den på ca 7 liter pr innbygger.

Stadig flere drikker i hverdagen i tillegg til helgene. De siste ti årene har sykehusinnleggelser med alkoholrelaterte skader økt med 50 prosent. Blant ungdom har den økningen nå stagnert, men alkoholbruk er fortsatt forholdsvis høyt. Det er mange grunner til å satse på forebyggende tiltak ved bruk av alkohol. Det er for eksempel ungdom med høyt alkoholkonsum, som ofte rekrutteres til narkotikabruk. Nasjonale tall viser en nedgang i ungdom sin eksperimentering med narkotiske stoffer. De senere årene har det dukket opp et stort antall nye stoffer med ulike kjemiske sammensetninger. Å begrense bruken og skadevirkningene er en stor utfordring for samfunnet.

Personer med rusavhengighet har behov for sammensatte tjenester.

Spesielt gjelder dette personer med samtidig rus- og psykiske lidelser. Hjelpeapparatet kan være organisert slik at det er vanskelig å orientere seg, både for hjelpeapparatet, pårørende og brukeren selv. I tillegg skaper det utfordringer i å gi helhetlig og tilpassede tjenester. Etablerte samhandlingsrutiner vil sikre gode overganger i pasient/brukerforløpet. Dette gjelder både mellom enheter innad i kommunen, og mellom behandlingsinstitusjoner og hjemkommune.

På landsbasis lider ca 200 000 mennesker under foreldrenes alkoholforbruk, og av disse er 60 000 mindreårige. Problemer og skader av alkoholforbruk er knyttet til ulykker, kriminalitet og vold. De totale utgiftene til landets kommuner er beregnet til 2,2 milliarder kroner.

Forebyggende arbeid

Almennforebyggende arbeid er rettet mot hele befolkningen. Risikoutsatte grupper kan for eksempel være personer med atferdsproblemer, personer med psykiske lidelser, barn som opplever mobbing, barn av rusmiddelmissbrukende foreldre og psykisk syke foreldre, barn av innsatte i fengsel, spesielle ungdomsmiljøer.

Forebygging rettet mot særlig risikoutsatte grupper omfatter både tiltak som grenser til allmennforebygging og tiltak som grenser til sekundærforebygging og behandling. Det er viktig

at slike tiltak iverksettes overfor unge mennesker som er i faresonen for å utvikle eller forsterke et rusmiddelmissbruk.

Bevillingspolitikken

Kommunens alkohol og bevillingspolitikk og kontroll må sees i sammenheng med og støtte opp under det øvrige forebyggende arbeidet kommunen driver.

I alkoholloven ligger det nasjonale rammer for skjenkepolitikken, blant annet med hensyn til kontroll av skjenkesteder og maksimaltider for skjenking. Men størstedelen av skjenkepolitikken virkemidler forvaltes likevel på kommunalt nivå.

Det er kommunenes ansvar å bestemme antall skjenkebevillinger og tetthet av skjenkesteder i sentrumsområder. Kommunene har innenfor lovens rammer et betydelig handlingsrom med hensyn til skjenketider og kontroll og håndhevelse av skjenkebestemmelsene, og de kan knytte ulike betingelser til skjenkebevillinger.

Retningslinjer for bevillingspolitikken er et viktig virkemiddel i kommunens ruspolitiske arbeid. Hver ny kommunevalgperiode/ny bevillingsperiode for salgs- og skjenkebevillinger skal kommunen ta initiativ til revisjon av gjeldende retningslinjer for kommunen. Retningslinjene skal blant annet forebygge skjenking til unge gjester og gjester som er åpenbart påvirket av rusmidler.

Når det gjelder kommunenes kontroll med skjenkestedene, er det et flertall av kommunene som bruker private vakselskap til å gjennomføre skjenkekontroller.

Ansvarlig salg og skjenkepraksis med hyppige kontroller er i næringens interesse. Den bidrar til trygghet for gjestene, mindre overskjenking, begrenser langing til mindreårige, færre voldsepisoder og trafikkulykker.

Sanksjoner for brudd på retningslinjene varierer fra kommune til kommune.

3.2. Situasjonen i Smøla

Kartlegging

Smøla kommune har et innbyggertall på om lag 2150. Andelen ungdom og barn er synkende. Årlig tilvekst ligger på mellom 12 og 18 fødte. Det er ikke videregående skole i kommune. Flertallet av ungdommene fra kommunen blir hybelboere i en alder av 15/16 år.

Rusmiddelsituasjonen i kommunen har ikke vært kartlagt. Kartleggingsverktøy som Brukerplan og Ungdata kan være aktuelle å gjennomføre i Smøla kommune for å få en beskrivelse av rusmiddelsituasjonen.

Brukerplan er et gratis verktøy for kommuner som ønsker å kartlegge omfanget og karakteren av rusmiddelmissbruk blant brukere av kommunens helse-, omsorgs- og velferdstjenester. Kompetansesenteret for Rus Midt-Norge (KoRus) har fått i oppdrag fra Helsedirektoratet og bidra til at alle kommunene i regionen får tilbud om opplæring i Brukerplan. Brukerplan kan gi

et godt grunnlag for utforming av tiltak og innsatsområder i kommunen. Dette kan igjen være en hjelp til planlegging av tjenester og kvalitetsutvikling på rusfeltet.

Ungdata er en kommunal ungdomsundersøkelse i regi av skolene. Ungdata gir kunnskap om lokal oppvekst, blant annet folkehelse i ungdomsbefolkningen og faktorer som virker inn på denne. Det er Norsk Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) og de regionale kompetansesentrene for rusfeltet (KoRus) som har det faglige ansvaret for undersøkelsen, mens kommunen står for den praktiske gjennomføringen. Besvarelsen foregår elektronisk på skolene. Å gjennomføre en Ungdataundersøkelse er gratis for kommunen.

Det er, uten at kartlegging er gjennomført, grunn til å tro at Smøla ikke har flere miljøer preget av både illegale rusmidler og legale rusmidler enn landet forøvrig. Flere ungdommer i sårbare situasjoner blir trolig rekruttert til disse miljøene. Miljøene er preget av lojalitet, samt holdninger til illegale rusmidler som ikke samsvarer med befolkningen for øvrig.

Faktaopplysninger

Selv om rusmiddelsituasjonen ikke er kartlagt er det valgt å ta med en del nøkkeltall og faktaopplysninger som vil være relevant i denne sammenhengen.

- **Skjenkebevillinger og omsetningstall**

År	2009	2010	2011	2012
Alkoholomsetning i liter *	115.953	108.297	103.816	100.034
Antall skjenkesteder	8	9	9	9
Midlertidig inndragning av bevilling	0	0	0	0
Permanent inndragning av bevilling	0	0	0	0
Antall salgssteder i kommunen	7	7	7	7

* Omsetning rapportert av bevillingshavere i kommunen.

Salgs- og skjenkekontroll er de siste årene gjennomført av Securitas. Kommunen mottar rapporter fra gjennomførte kontroller.

Iflg. forskrift § 9-7 skal salgs- og skjenkestedene kontrolleres så ofte som behovet tilsier. Hvert sted skal kontrolleres minst en gang årlig. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder.

- **Folkehelseprofil for Smøla, folkehelseinstituttet 2013:**

Andelen eldre over 80 år er høyere enn i landet for øvrig.

Andelen personer i husholdninger med lav inntekt er høyere enn i landet som helhet.

Andelen uføretrygdede under 45 år er ikke entydig forskjellig fra landsnivået.

Andelen barn med enslige forsørgere er lavere enn i landet som helhet.

Frafallet i videregående skole er lavere enn i landet som helhet.

Røyking ser ut til å være et større problem enn i landet som helhet vurdert etter andelen gravide som røyker ved første svangerskapskontroll.
Andelen med psykiske symptomer og lidelser er lavere enn i landet som helhet, vurdert etter data fra fastlege og legevakt.

- **Voldssaker og skader m.m. Innhentet fra politiets statistikk.**

År	2009	2010	2011	2012	2013
Antall anmeldte voldstiltfeller i hjemmet der rus er med i bildet		1		3	1
Antall anmeldte voldstiltfeller utenfor hjemmet der rus er med i bildet	1	1	1	3	1
Antall anmeldte voldstiltfeller utenfor hjemmet der rus <u>ikke</u> er med i bildet		2		4	1
Antall kontroller av rusmiddelpåvirket kjøring 1)	3	1	3	0	3
Antall kontroller av <u>ikke</u> rusmiddelpåvirket kjøring 2)	16	4	9	7	3
Narkotikakriminalitet i Smøla (Flere tilfeller hvert år før 2009)	0	0	0	0	0
Narkotikakriminalitet andre steder med personer fra Smøla involvert	7	6	4	6	4

1) Tips/meldinger fra private

2) Rutinekontroller

Holdningsskapende arbeid i Smøla

MOT er en ideell og landsomfattende stiftelse. MOT skal skape varmere og tryggere oppvekstmiljø gjennom å styrke menneskets MOT til å ta vare på seg. Smøla Ungdomsskole har hatt en samarbeidsavtale med MOT siden 2006. I 2011 ble samarbeidet utvidet og Smøla kommune har inngått avtale med MOT om å være et Lokalsamfunn med MOT.

Tidligere år har det også vært møter i skolen med tema rus i regi av ulike organisasjoner.

Jordmortjenesten gir alltid generell informasjon om alkohol og graviditet i svangerskapskontrollen.

Helsestasjonen har rus som tema i foreldregruppene for småbarn.

Skolehelsetjenesten tar opp tema om rus/røyking i møter med skoleelevene i grunnskolen, både individuelt, klassevis og i foreldremøter i ungdomsskolen.

Tjenestetilbud til personer med rusproblemer

Fastlegene legger til rette for individuelle støttesamtaler til personer med erkjent rusproblem. Fastlegene gir tilbud om prøvetaking for brukere som er i rehabilitering (LAR) eller som av andre årsaker skal vise rusfrihet.

Fastlegene og NAV kan henvise personer til poliklinisk rusbehandling og til døgnbehandling. Psykiatritjeneste tilbyr individuelle støttesamtaler til både personer med rusproblemer og pårørende.

Hjemmetjenesten yter ordinære tjenester til personer med rusproblemer. Hjemmetjenesten samarbeider med psykiatrisk sykepleier og fastlegene.

Personer med rusproblemer eller på vei ut av et rusproblem kan etter en vurdering ha rett til støttekontakt. NAV administrerer støttekontaktordningen i Smøla. Formålet er å bryte isolasjon og bidra til å skape en meningsfull hverdag ut fra den enkeltes behov og interesser.

NAV har i hht. Lov om helse- og omsorgstjenester kap. 10 ansvar for tvangstiltak for rusmiddelavhengige.

Offentlige myndigheter og yrkesutøvere som har yrkesbestemt taushetsplikt, plikter av eget tiltak, uten hinder av taushetsplikt, å gi informasjon til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker

Individuell plan

Jfr. samarbeidsavtalen for NAV Smøla er enheten i hht. Lov om helse- og omsorgstjenester kap. 7 definert som Koordinerende enhet for Individuell plan. Smøla kommunestyret har vedtatt retningslinjer for individuelle planer i Smøla.

Samarbeid når personer har behov for langvarige og koordinerte tjenester organiseres gjennom arbeid med Individuell plan.

Alle som har behov for langvarige og koordinerte tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven, spesialisthelsetjenesteloven og psykisk helsevernloven har rett til å få utarbeidet en individuell plan.

Det er kommunen som har hovedansvaret for at det blir utarbeidet en individuell plan. Dette er tydeliggjort i ny og revidert lovgivning i samhandlingsreformen. Spesialisthelsetjenesten har imidlertid plikt til å medvirke. Kommunen skal tilby pasient/bruker en koordinator som skal sørge for nødvendig oppfølging, samordning og fremdrift i arbeidet med individuell plan.

Boligsituasjon

Kommunen har pr. d.d. ikke tilgang til boliger for personer som skal i ettervern, eller boligtilbud til rusmisbrukere. Kommunen har vedtatt boligsosial handlingsplan for perioden 2011 – 2014. Denne planen berører derfor ikke boligsituasjonen ytterligere.

Oppfølgingstjenesten

NAV Smøla har inngått lokal samarbeidsavtale med Oppfølgingstjenesten i Møre og Romsdal fylkeskommune. Hensikten er å styrke det tverrfaglige samarbeidet som har som målsetting å gi ungdom i målgruppa tilbud om opplæring, arbeid eller annen sysselsetting.

Rusbehandling

Smøla kommune har inngått samhandlingsavtale med Rusbehandling Midt-Norge.

Krisesenter

Smøla kommune er i et interkommunalt samarbeid vedr. drift av Krisesenter. Lokalisert i Kristiansund.

Poliklinisk behandling i spesialisthelsetjenesten

Helseforetaket Møre og Romsdal ved rusteamet (psykiatrisk poliklinikk) i Kristiansund tilbyr tverrfaglig spesialisert behandling av rus- og avhengighetsproblematikk for pasienter f.o.m. 18 år. Alle som jobber i teamet har rusfaglig tilleggsutdanning eller spesialisering.

Rusteamet kan ta imot pasienter f.o.m. 15 år som enten lever i rusmisbruk eller som lever i høy risiko for å utvikle eget rusmisbruk.

Alle henvisinger for rusbehandling i poliklinikk og/eller institusjon, vurderes av en egen vurderingsinstans/rusinntak ved psykiatrisk poliklinikk. Her vurderes rett til tverrfaglig spesialisert rusbehandling, på hvilket nivå og eventuelt til hvilken rusinstitusjon. Det settes også frist for når helsehjelp senest skal gis.

Døgnbehandling i rusinstitusjoner

Rusbehandling Midt-Norge har ansvaret for tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmisbruk til befolkningen i regionen. Behandlingstilbud gis både av helseforetaket og av private avtaleparter.

- Akutt plasser
- Utredning
- Ettervern og rehabilitering

Ventetid på behandlingsplasser varierer. Søknader vurderes ut i fra rett til helsehjelp. Kommunale tjenester utfordres i forhold til tiltak/oppfølging i ventetid på behandlingsplass.

Personer vil etter behandling for rusproblemer tilbys oppfølging fra aktuelle enheter i Smøla kommune.

Arbeidet kan organiseres gjennom Individuell plan. Dette sikrer brukermedvirkning.

Etter behandling i spesialisthelsetjenesten er kommunen etter en vurdering av den enkeltes behov ansvarlig for boligoppfølging, økonomi og sysselsetting.

4. Visjon – Mål

4.1. Visjon

Smøla kommune har en ansvarlig rusmiddelkultur og ruspolitikk i lokalmiljøet hvor ingen skal ta skade av egne eller andre sine rusmiddelvaner.

4.2. Mål

Regjeringens mål

Regjeringens overordnede mål for rusfeltet er å redusere de negative konsekvensene rusmiddelbruk har for enkeltpersoner og for samfunnet (Helse- og omsorgsdepartementet 2008). Det overordnede målet deles opp i fem hovedmål:

1. Tydelig folkehelseperspektiv
2. Bedre kvalitet og kompetanse
3. Mer tilgjengelige tjenester og økt sosial inkludering
4. Forpliktende samhandling
5. Økt brukerinnflytelse og bedre ivaretagelse av barn og pårørende

Kommuneplan for Smøla kommune

I Smøla sin kommuneplan for 2007 – 2019 er hovedmålene for samfunnsutvikling på Smøla et ønsket framtidsbilde for kommunen:

- Et næringsliv med bedrifter av ulik størrelse og karakter, ulik utdanningsnivå og kompetanse, både med lang tradisjon og nyetablerte bedrifter
- Velutviklede grender der det er ønskelig å bosette seg med gode levekår og trygghet
- Gode natur- og kulturtilbud i en kommune som tar ansvar for miljø
- God infrastruktur og gode kommunikasjonstilbud
- Tilfredsstillende helse- og sosialtilbud som dekker alle gruppers viktigste behov
- Barn og unge med livsverd og framtidstro. Gode skole- og barnehagetilbud
- En kvalitetsbasert tjenesteproduksjon for lokalsamfunnet, hvor forvaltningsansvaret skal være fokusert på fleksibilitet og service

Mål for helse og omsorg

- Befolkningen på Smøla skal sikres et tilpasset helse- og sosialtilbud til den enkelte brukers behov, med særlig vekt på å sikre barn, unge, eldre og funksjonshemmede en trygg og aktiv hverdag.

Mål for oppvekst

- Smøla kommune skal gi barn og unge livsverd og framtidstro med fokus på læring for livet et trygt og utviklende miljø.

Mål for organisasjon og tjenesteyting

- Smøla kommune som organisasjon skal sørge for en kvalitetsbasert tjenesteproduksjon for lokalsamfunnet, og forvaltningsansvaret skal være fokusert på fleksibilitet og service.

Strategiske føringer for å nå målene er blant annet kompetanse, brukermedvirkning, forebyggende arbeid, tverrfaglighet og samhandling.

Folkehelseperspektivet for Smøla kommune

Folkehelsearbeid er samfunnets samlede innsats for å styrke faktorer som fremmer helsen, redusere faktorer som medfører helserisiko og beskytte mot ytre helsetrusler. Videre skal folkehelsearbeidet bidra til en jevnere sosial fordeling av faktorer som påvirker helsen.

Folkehelsearbeidet er enhetsovergripende og omfatter tiltak i mange enheter med sikte på å:

- Utvikle et samfunn som legger til rette for positive helsevalg og sunn livsstil.
- Fremme trygghet og medvirkning for den enkelte og gode oppvekstvilkår for barn og ungdom.
- Forebygge sykdom og skader.

Hovedmål for det ruspolitiske arbeidet i kommunen

Nr.	MÅL
1	Smøla kommune arbeider for at barn og unge under 18 år ikke bruker alkohol eller andre rusmidler.
2	Smøla kommune praktiserer en alkoholpolitikk i samsvar med alkoholovens formål. Statlige føringer følges opp lokalt.
3	Smøla kommune yter kvalitet i tjenester til personer med rusproblemer.

4.3.Strategier

Strategi for mål 1.

Hindre rekruttering og heve debutalder ved å:

- drive godt rusforebyggende arbeid fra barnehage og grunnskole
- sikre god informasjon til ungdom og foreldre
- kartlegge russituasjonen i kommunen
- legge til rette for et tettere samarbeid internt i kommunen
- samarbeide med frivillige organisasjoner
- tilby alkoholfrie arenaer for barn og unge
- kontrollere salgs- og skjenkesteder

Strategi for mål 2.

Ansvarlig rusmiddelpolitikk ved å:

- tildele bevilninger etter alkoholovens krav
- drive informasjonsarbeid til bevillingshavere
- kontrollere salgs- og skjenkesteder
- sanksjonere bevillingshavere ved overtredelser

Strategi for mål 3:

Redusere misbruk av rusmidler og de konsekvenser denne bruken har for den enkelte ved å:

- tilby rusmiddelmissbrukere og deres pårørende helhetlige og relevante tjenester
- sikre god informasjon til risikoutsatte
- tilrettelegge for intern og ekstern samhandling
- sikre brukervedvirkning

5. Tiltak

5.1. Tiltak

Rådmannen er administrasjonens øverste leder, og står ansvarlig for alle administrative områder i organisasjonen. Det er opp til rådmannen å delegere videre.

Mål	Strategier for å nå målene	Tiltak for å oppnå strategiene	Målgruppe	Tidsramme
1	Hindre rekruttering og heve debutalder ved å: <ul style="list-style-type: none"> drive godt rusforebyggende arbeid fra barnehage og grunnskole 	Videreføre MOT	Ansatte, barn, unge, foreldre	2014-2020
		Rus som tema i foreldremøte i grunnskole og barnehage	Foreldre, 4., 6. og 8. klasse. Foreldre i barnehage	Hvert år Hvert tredje år
		Rus som tema i skolehelse-tjenestens arbeid, fra 5. – 10. klasse	Barn og unge	Hvert år
		Tema om rus i skolen fra 8.-10. klasse	Elev og lærer	Hvert år
	<ul style="list-style-type: none"> sikre god informasjon til ungdom og foreldre 	Tema om rus i helsestasjonens arbeid med gravide og småbarns-foreldre	Foreldre	
		Temamøte om rus i ungdomsskolen	Foreldre og ungdom	Hvert tredje år
	<ul style="list-style-type: none"> kartlegge russituasjonen i kommunen 	Ungdata	Ungdomsskolen	2014
	<ul style="list-style-type: none"> vurdere brukerplan 	Brukerplan	Brukere av komm. tjenester	2015
	<ul style="list-style-type: none"> utarbeide tiltak med bakgrunn i resultatet av kartleggingen 		Ansatte, barn, unge,	2016

			brukere	
	<ul style="list-style-type: none"> legge til rette for fagsamarbeid internt i kommunen for å forebygging og samhandling om generelt rusarbeid 	<p>Etablere lokalt tverrfaglig kompetanseteam</p> <p>Tverrfaglig temamøte om rus</p>	<p>Ansatte</p> <p>Aktuelle ansatte</p>	<p>2014</p> <p>Hvert andre år fra 2015</p>
	<ul style="list-style-type: none"> samarbeide med frivillige organisasjoner 	Temamøter om holdnings- skapende arbeid	Lag/org. innbyggerne	Årlig – fra 2015
	<ul style="list-style-type: none"> tilby alkoholfrie arenaer for barn og unge 	<p>Økonomisk støtte til arrangement i regi av ungdomsråd, lag og foreninger</p> <p>Administrativ bistand til ungdomsrådet ved oppstart ungdomsklubb</p>	<p>Barn og unge</p> <p>Barn og unge</p>	<p>Årlig – fra 2015</p> <p>2015</p>
	<ul style="list-style-type: none"> kontrollere salgs- og skjenkesteder 	Informasjon til bevillingshavere	Bevillingshavere	
2	<p>Ansvarlig i rusmiddelpolitikk ved å:</p> <ul style="list-style-type: none"> tildele bevillinger etter alkohollovens krav 	Tydelige salgs- og skjenkereglene	Politikere / bevillingshavere	
	<ul style="list-style-type: none"> drive informasjonsarbeid til bevillingshavere 	Temamøte om rus og bevillingsansvar	Bevillingshavere	
	<ul style="list-style-type: none"> kontrollere salgs- og skjenkesteder 	Inngå ny avtale for kontroll- Virksomhet som fører til økt antall kontroller pr. år og at kontrollene tilpasses aktivitet.	Bevillingshavere	2015
	<ul style="list-style-type: none"> sanksjonere bevillingshavere ved overtredelser 	Reaksjoner på brudd og avvik, jfr. salgs- og skjenkebestemmelsene	Bevillingshavere	
3	<p>Redusere misbruk av rusmidler og de konsekvenser denne bruken har for den enkelte ved å:</p> <ul style="list-style-type: none"> tilby rusmiddelmissbrukere og deres pårørende helhetlige og relevante 	Individuell oppfølging	Personer med	

	tjenester	<p>Individuell plan</p> <p>Faglige vurderinger ved valg av behandlings-institusjon</p> <p>Ettervern med fokus på arbeid /aktivitet/bolig</p>	rus-problemer	
	<ul style="list-style-type: none"> sikre god informasjon til risikoutsatte 	Rus som tema ved individuell oppfølging av risikoutsatte		
	<ul style="list-style-type: none"> tilrettelegge for intern og ekstern samhandling 	<p>Kompetanseteam</p> <p>Akan-arbeid i Smøla kommune</p>	Ansatte	
	<ul style="list-style-type: none"> sikre brukermedvirkning 	<p>Informasjon om Individuell plan</p> <p>Tilbud om individuell plan</p>	<p>Brukere og ansatte</p> <p>Brukere</p>	

5.2. Salgs- og skjenkebestemmelser

Salgs- og skjenkebestemmelser

Generelt

Salgs- og skjenkebestemmelsene i Smøla skal være i tråd med det til enhver tid gjeldende lovverk.

Jfr. alkohollovens § 1-7d er det lovfestet at kommunen skal utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Handlingsplanen angir kommunens alkoholpolitiske rammer og skal blant annet være et styringsverktøy for tildeling av salgs- og skjenkebevillinger i kommunen. I Smøla er den alkoholpolitiske handlingsplanen tatt inn i Ruspolitisk handlingsplan som salgs- og skjenkebestemmelser.

Alkohol er en vare som i utgangspunktet er lovlig både å drikke og å omsette. Salgs- og skjenkebestemmelsene, som del av den ruspolitiske handlingsplanen, skal med bakgrunn i dette være retningsgivende for kommunens alkoholpolitikk. Det er viktig å skille mellom bruk av alkohol, som lovlig vare, og illegale rusmidler. Det anbefales at nytt kommunestyre gjennomgår og vedtar retningslinjene før behandling av bevillinger for ny bevillingsperiode.

Salg og skjenk av alkoholholdig drikke kan bare skje på grunnlag av at bevilling er gitt. Søknad om salgs- og skjenkebevilling behandles individuelt og gis av kommunen for inntil 4 år om gangen med opphør 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Kommunestyret kan beslutte at en bevilling ikke skal opphøre men gjelde for en ny periode uten ny søknad.

Kommunestyret kan generelt for kommunen eller det enkelte salgssted utvide eller innskrenke salgs- og skjenketiden. Men salg før kl. 08:00 og etter kl. 20:00 på hverdager og kl. 18:00 på dager før søn- og helligdager er forbudt.

Unntak: onsdag før Kristi Himmelfartsdag som anses som vanlig hverdag.

Skjenking av alkohol gruppe 3 er forbudt mellom kl. 03:00 og 13:00. Skjenking av annen alkoholholdig drikk er forbudt mellom kl. 03:00 og 06:00.

Kommunen har mulighet til å vurdere antall bevillinger og sette tak dersom man ser at antall bevillinger er nådd et metningspunkt innenfor hele eller deler av kommunen. Det kan blant annet legges vekt på hensyn til lokalmiljøet, beliggenhet, trafikk- og ordensmessige forhold. Antall bevillinger i Smøla kommune pr. 1.1.2020:

Salgsbevillinger:	5
Skjenkebevillinger:	8 (sommer 2019 var det 10 skjenkebevillinger)
Tilvirkningsbevilling gitt av departement:	0
Tilvirkningsbevilling gitt av kommunen:	0

Før bevilling kan gis skal det innhentes uttalelse fra Politiet og sosialtjenesten, samt skatte- og avgiftsmyndighetene. Melding om gitt bevilling skal sendes disse etater. Det må påregnes å bli vanskelig å få bevilling dersom noen av uttalelsene er av negativ art.

Definisjoner :

Drikk	volumprosent	aldersgrense
Alkoholfri drikk	under 0,7 %	Ingen
Alkoholsvak drikk	0,7 - 2,5 %	18 års aldersgrense
Gruppe 1	2,5 - 4,7 %	18 års aldersgrense
Gruppe 2	4,7 - 22 %	18 års aldersgrense
Gruppe 3	22 - 60 %	20 års aldersgrense

Salg forstås som overdragelse av drikke mot vederlag for konsumering utenfor salgsstedet. Skjenk forstås som overdragelse av drikke mot vederlag for konsumering på stedet.

Virkeområde

En bevilling gis til en bestemt virksomhet i et bestemt lokale / bestemt område i lokalet.

Salgsbevilling for drikke med høyst 4,7 volumprosent kan gis til dagligvareforretninger med et fullverdig og variert vareutvalg. Bryggeri med tilvirkningsbevilling kan gis kommunal salgsbevilling for salg av egenprodusert vare i henhold til alkoholloven § 3-1b.

Salgsbevilling til kiosker, bensinstasjoner, gatekjøkken o.l. gis ikke.

Utsalgssted for Vinmonopolet godkjennes av kommunestyret.

Skjenkebevilling kan gis til virksomheter som spisesteder, puber, barer og diskotek, samt deres tilliggende uteområde i henhold til alkoholloven §4-2. Tilvirkning og innførsel for skjenk i egen virksomhet faller innunder samme §, men må omsøkes særskilt. Uteområdet skal avgrensnes fysisk og bevillingshaver er ansvarlig for forsvarlig sikring ved bruk.

Bevillinger

Salgs- og skjenkebevilling kan gis av kommunen for 4 år eller for en periode. En bevilling opphører 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer uavhengig av når den er gitt, og det er bevillingshavers ansvar å søke om fornyelse / videreføring. For hver bevilling skal det oppgis en styrer og en stedfortreder og begge skal ha forelagt bevis på bestått kunnskapsprøve i alkoholloven. Daglig leder skal også forelegge bevis på bestått etableringsprøve. Bevillingshaver plikter uten ugrunnet opphold å varsle kommunen ved endring av et eller flere av nevnte element.

I Smøla må alle salgs- og serveringssteder med bevilling søke om fornyelse etter bevillingsperioden, med unntak av Vinmonopolet.

Nye bevillinger legges fram for behandling i livsløpsutvalg og kommunestyre.

Det er i Smøla ikke satt tak på antall salgs- og skjenkesteder.

Skjenketider

Alkoholovens § 4-4 legger føringer for tidsrom for skjenk inntil gruppe 3.

For skjenketider av alkohol inntil gruppe 3 i Smøla legges følgende prinsipp til grunn:

Øl og vin (gruppe 2) - kl. 1200 til kl. 0100.

Brennevin (gruppe 3) - kl. 1300 til kl. 0100.

Utendørs servering følger i utgangspunktet de samme skjenketider med mindre annet tidsrom er fastsatt i vedtak til gitt bevilling. Tidsrom for uteservering skal hensynta beliggenhet og boligområder.

Konsum av skjenket alkoholholdig drikk må opphøre senest 30 minutter etter skjenketidens utløp.

Salgstider

Alkohollovens § 3-7 legger føringer for tidsrom for salg og utlevering av drikk gruppe 1.

For salgstider av alkohol gruppe 1 i Smøla legges følgende prinsipp til grunn:

Hverdager mandag - fredag:	kl. 08:00 - 20:00
Lørdag og dager før søn- og helligdager:	kl. 08:00 - 18:00
Unntak; dagen før Kristi himmelfartsdag:	kl. 08:00 - 20:00

Salg og utlevering av alkoholholdig drikk skal ikke skje på søn- og helligdager, 1. og 17. mai. For salg og utlevering av alkohol på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning legges alkoholloven til grunn.

For polutsalg legges alkohollovens § 3-4 til grunn, samt AS Vinmonopolets retningslinjer fastsatt av departementet.

Utvidet skjenkebevilling ved enkeltanledning / lukket lag

Etter søknad kan en bevillingshaver gis utvidet skjenkebevilling til å skjenke i andre lokaler eller områder ved spesielle arrangement. Andre lokaler kan også omfatte utvidet skjenking på uteområder tilknyttet lokalet. Områder kan for eksempel være avgrensede plasser utendørs/telt.

Ved gitt bevilling til enkeltanledning tillates skjenk av alkoholholdig drikk inntil gruppe 2. For lukkede lag (personlig inviterte gjester) tillates skjenk av alkoholholdig drikk inntil gruppe 3. Det skal ikke gis tillatelse til skjenk ved enkeltanledning ved arrangement som er beregnet på barn og unge under 18 år eller ved idrettsarrangement.

Ambulerende skjenkebevilling

Smøla kommune har ikke ambulerende skjenkebevilling,

Bevillingsgebyr

Bevillingsgebyr for faste bevillinger samt utvidet bevilling og bevilling for enkeltanledning er fastsatt i Alkoholforskriften kap. 6 og justeres årlig. Det er satser for hver omsatt vareliter, men også et minimumsgebyr for de som har lav omsetning. Ved årets utløp skal bevillingshaver sende inn oppgave over faktisk omsatt mengde alkohol for beregning av gebyr. Noen utsalgssteder har så lav omsetning at minimumsgebyret kan oppleves som urimelig. Kommunen kan, ifølge Alkoholforskriften §6-2 2.ledd, sette gebyret lavere.

Kontroll og inspeksjon

Kontroll av salgs- og skjenkesteder skal skje iht. forskrift til alkoholloven § 1-9 og alkoholforskriften §§ 5-1 og 9-5.

Kontrollører med kontrolloppgaver i utsalgs- og skjenkesteder med alkoholbevilling, engasjeres av privat firma. Inspeksjonsrapport sendes på fastsatt formular til det aktuelle salgs-/skjenkestedet og Smøla kommune v/ rådmannen.

Rapporter med anmerkninger, overtredelser og uregelmessigheter refereres i hovedutvalg for livsløp.

Kontrolloppgavene utføres i henhold til lov, forskrift og kommunal instruks.

Overtredelse

Alkoholforskriften kap 10 legger obligatoriske føringer for reaksjoner, i form av prikktildeling, ved brudd på alkoholloven og dens bestemmelser. Kommunen skal ved overtredelser sende skriftlig varsel og bevillingshaver har rett til å uttale seg før en eventuell prikktildeling gjennomføres. Antall prikker bestemmes av alvorlighetsgraden av overtredelsen jfr. alkoholforskriften § 10-3. Formildende eller skjerpene omstendigheter kan vurderes ved prikktildelingen.

Jfr. alkoholloven § 1-8 kan kommunestyret inndra en bevillingen der som vilkårene i § 1-7b ikke lenger er oppfylt eller dersom bevillingshaver ikke oppfylder sine forpliktelser etter alkoholloven eller bestemmelser gjort i medhold av denne.

Klagesaksbehandling:

Smøla kommunestyret sitt inndragelsesvedtak kan påklages til Fylkesmannen iht. alkoholovens § 1-16.

6. Gjennomføring og oppfølging av den rusmiddelpolitiske handlingsplana

For å sikre fremdrift i det ruspolitiske arbeidet i Smøla vil rådmannen delegere ansvar i henhold til tiltaksplana, jfr. pkt. 5.1.

Evt. avvik rapporteres via årsmeldingen.

For tiltak som krever tilførte midler må dette innarbeides i kommunens økonomi- og handlingsplan før de kan iverksettes.

Den rusmiddelpolitiske handlingsplana rulleres i h.h.t. til kommunens vedtatte planstrategi. Det anbefales rulling hvert fjerde år.

7. Lovgivning og kilder

Lovgivning

Lov om omsetning av alkoholholdig drikk av 2. juni 1989 nr.27, revidert 1. juli 2005

Lov om folkehelsearbeid (2011-06-24).

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (2011-06-24).

Lov om barneverntjenester av 17. juli 1992

Lov om pasient og brukerrettigheter av 2. juli 1999

Lov om vern av smittsomme sykdommer av 5. august 1994 nr. 55

Lov om psykisk helsevern av 2. juli 1999

Lov om pasient- og brukerrettigheter:

§ 2-1a. Rett til nødvendig hjelp fra kommunens helse- og omsorgstjeneste

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester:

§ 3-1. Kommunens overordnede ansvar for helse- og omsorgstjenester:

Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester.

Kommunens ansvar omfatter alle pasient- og brukergrupper, herunder personer med somatisk eller psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer eller nedsatt funksjonsevne.

Kilder

www.helsedirektoratet.no

www.kommunetorget.no

www.sirus.no

www.lovdata.no

www.rustelefonen.no

www.folkehelseinstituttet.no

www.forebygging.no

www.politiet.no

8. Oversikt over de regionale rusinstitusjoner og kompetansesenter for rusmiddelspørsmål

Regionale rusinstitusjoner

Klinikker: Vestmo Behandlingssenter - Molde Behandlingssenter - Trondheims klinikken

Klinikker med driftsavtale med: Lade Behandlingssenter - NKS Kvamsgrindkollektivet - Tyrilistiftelsen

Klinikk med rammeavtale: Valdres klinikken

Kompetansesenter Rus

KoRus Midt-Norge, www.rus-midt.no/korus

Veiledningssenter

Veiledningssenter for pårørende til rusavhengige i Midt-Norge, www.veiledningssenter.no

